

Kultūras ministrija Sabiedrības integrācijas fonds

SOS BĒRNU
CIEMATI
LATVIJA

Sagatavots 2020.gada jūlijs - oktobris

projektā Nr. 2020.LV/NVOF/MAC/076 “Kompleksā pieejā balstīti sistēmiski risinājumi jauniešu no ārpusģimenes aprūpes patstāvīgas dzīves uzsākšanai un pēcaprūpei”

Ārvalstu pieredzes apkopojums par atbalsta sistēmu jauniešiem no ārpusģimenes aprūpes patstāvīgu dzīvi uzsākot

Itālija

Katrs no 6 SOS Bērnu ciematiem Itālijā ir ļoti atšķirīgs – ar savām tradīcijām, vajadzībām, izaugsmi. Itālijā SOS Bērnu ciematu asociācija ir nošķirta no valsts institūcijām. Šie divi “ķermeņi” mēdz sadarboties, viņiem var būt līdzīga politika, bet tie tomēr ir nošķirti savā patstāvīgā darbībā.

<p>Vai ir normatīvais regulējums par jauniešu no ārpusģimenes aprūpes sagatavošanu un pēcaprūpi? Vai jūsu valstī ir izstrādāts pakalpojumu grozs vai kādi standarti, kas apraksta pakalpojumus un atbalstu, kas vienlīdzīgi pienākas visiem jauniešiem no ārpusģimenes aprūpes?</p>	<p>Jauniešiem no ārpusģimenes aprūpes, pēc likuma, ir tiesības saņemt aprūpi līdz 18 gadu vecumam. Taču viņi var pieprasīt arī aprūpi līdz 21 gadam, paskaidrojot, kāpēc. Tomēr šī prasība var tikt arī noraidīta un tādā gadījumā viņiem ir jāatstāj savas aprūpes mājas. SOS Bērnu ciemati apzinās, ka 18 gadi ir par agru, lai jaunietis uzsāktu patstāvīgu dzīvi, tādēļ tie cenšas “paturēt” jauniešus ilgāk un citādi aizstāvēt jauniešu tiesības uz palīdzību. Vidusskolu jaunieši pabeidz visbiežāk 19 gadu vecumā un tad viņiem joprojām ir vajadzīga liela palīdzība. Profesionālu apmācības arī, viņuprāt, ir svarīgas. Itālijā ir daudz profesionāļu, kuriem ir liela pieredze jomā, bet viņi nav gatavi pārmaiņām.</p>
<p>Vai pastāv atšķirīgas pieejas kā tiek skatīts atbalsts patstāvīgas dzīves uzsākšanai jauniešiem no <u>audžuģimenēm, aizbildnības, aprūpes institūcijām</u>?</p>	<p>Kopš 2006. gada valstī ir aizliegta institucionalizētā aprūpe. Viena no divām alternatīvām ir māja, kurā dzīvo līdz 6 bērniem. SOS Itālijā darbojas tā, ka viņiem nav SOS mammu, bet ir profesionāli pasniedzēji, dažādi sociālie darbinieki, kuri strādā komandās ar jauniešiem no ārpusģimenes aprūpes. Dažās vietās ir arī jaunieši sadalīti pa vecumiem, piem., 14-18. Ar šiem darbiniekiem jauniešiem izveidojas citādas attiecības nekā ar SOS mammu, bet viņi viņus cenšas apmācīt ceļā uz patstāvīgu dzīvi.</p>

<p>Vai ir noteikts kāds vecuma limits – no cik gadiem ir <u>jāsāk plānot</u> patstāvīga dzīve un vecuma limits <u>līdz cik gadiem</u> jaunietis no ārpusģimenes aprūpes var saņemt īpašu atbalstu?</p>	<p>Nebija atbildēts, kad tieši jāsāk gatavot, jo nav konkrētas programmas.</p>
<p>Ja atbalstu iedala sagatavošanas un pēcaprūpes posmos, kā jūs lielos vilcienos varētu raksturot sagatavošanas posmu? - kā jūsu valstī tiek īstenota jauniešu sagatavošana: vai noteikts, kam tieši <u>jāpievērš uzmanība</u>, kā strādāt uz to, lai jaunieša patstāvīgas dzīves uzsākšana būtu sekmīgāka? Vai ir kādas <u>vadlīnijas, metodikas</u>? Kādas prasmes jāattīsta? Vai ir iespējams noteikt kādus <u>“izmērāmus” parametrus</u>?</p>	<p>Runātāja minēja, ka ir svarīgi palīdzēt pabeigt skolu, sniegt psiholoģisku atbalstu, atgādināt, ka mentālā veselība ir svarīga. Svarīgs arī materiālais atbalsts, ko viņi diemžēl šobrīd sniedz selektīvi. Vēl minēja palīdzību mājokļa, darba atrašanās. SOS Bērnu ciematos ir pieejams psihologs, bet ne visiem jauniešiem. Daudzus no šiem atbalstiem Itālijā nenodrošina, bet viņi cenšas tos ieviest, jo apzinās, ka tas ir svarīgi jauniešu labklājībai.</p>
<p>Vai jauniešiem saistībā ar gaidāmo patstāvīgas dzīves uzsākšanu tiek veidots individuālās attīstības plāns? Kā notiek tā <u>izstrāde</u>? Cik lielā mērā tā izstrādē <u> piedalās pats jaunietis</u>? Kādi citi <u>speciālisti</u> vēl ir iesaistīti? Kurš ir galvenais <u>atbildīgais</u>? Vai tā ir <u>konkrēta veidlapa</u> (ja JĀ, vai ir iespējams ar to iepazīties?)</p>	<p>SOS jauniešiem ir jābūt pašiem savam plānam, kas ir juridiski apstiprināts, un skaidrai vīzijai, ko viņi vēlas darīt (piem., mācīties par ārstu), lai saņemtu atbalstu, šajā gadījumā trīs gadu pagarinātu dzīvi aprūpē. Bez pieminētās vīzijas ir svarīgi, ka spēj norādīt savu veiksmes potenciālu (mēri: atzīmes skolā, nodarbību apmeklējums, u.tml.). Tas kalpo kā apstiprinājums tam, ka plāno īstenosi.</p> <p>Tas pat nav īsts plāns, kas tiek izstrādāts. Tie ir vienkārši mērķi, uz kuriem tiekties, kurus izpildīt tajos trijos gados, un nosacījumi, kurus izpildīt, un saistības ar aprūpes sniedzēju. Piem., ko darīt, ja gribu iet prom no darba. Ja neievēro noteikumus, tad ir iespēja arī zaudēt atbalstu.</p> <p>Kopā nav skaidra plāna, kā jauniešus sagatavot pārejai pieaugušā dzīvē. Ir vienkārši brīdis, kad sasniedz 18 gadu vecumu un kaut kam ir jāmainās, tas nav tāds pakāpenisks process. Pie tā profesionāli cenšas strādāt. Saprot, ka nav jēgas iedot jauniešiem vienā brīdī ļoti daudz informācijas, jo tajā brīdī jaunietis cenšas saprast, kas vispār notiek un kā aizsargāties no potenciālajiem ļaunumiem, uzsākot patstāvīgu dzīvi.</p>
<p>Vai ir kāds speciālists, profesionālis (piemēram, sociālais darbinieks), kurš seko līdz jaunieša dzīves gaitām, ir pastāvīgā <u>kontaktpersona un atbalsta persona</u> jauniešim <u>uzsākot patstāvīgu dzīvi</u>?</p>	<p>Ne vienmēr šis darbojas, bet ir laba prakse, ka indivīdam ir divi galvenie aprūpētāji – viens, kurš rūpējas par jauniešu pirms patstāvīgās dzīves uzsākšanas, otrs, kurš rūpējas par viņu kā par pieaugušo. Bet</p>

	<p>dažreiz tas nepalīdz, jo sociālais atbalsts pieaugušajam un bērnam atšķiras, kā arī ar jauno kontaktpersonu jaunietim nav izveidojušās nekādas attiecības un paliek neskaidrs, kāds atbalsts ir pieejams. Viņi cenšas attīstīt detalizētāku atbalstu jaunietim pieaugušā dzīvē, lai nav tā, ka no viņa tiek sagaidītas zināšanas par to, kur vērsties pēc palīdzības, lai arī šo zināšanu jauniešiem bieži nav.</p>
<p>Vai jūsu valstī ir noteikti standarti finansiālajam atbalstam jauniešiem, kuri uzsāk patstāvīgu dzīvi (piem., ikmēneša pabalsts, vienreizējie pabalsti). Jā JĀ, nosauciet galvenos pabalstu <u>veidus un to apjomu</u>. Vai, Jūsprāt, tie ir <u>pietiekami</u>?</p>	<p>Profesionāļi ir izstrādājuši “sagatavošanās patstāvīgai dzīvei” manuāli, SOS ciematu asociācija cenšas to uzlabot. Ir arī izstrādāta trīs gadu programma ar atbalsta mehānismiem patstāvīgā dzīvē, taču tās problemātika ir tāda, ka pašlaik atbalsts tiek sniegts selektīvi. Proti, tie, kuriem ir lielāks potenciāls kaut ko sasniegt (ir jau darbs, kontakti, ģimene, pie kuras atgriezties, lielas izredzes pabeigt vidusskolu, u.tml.), ir lielāka iespēja saņemt atbalstu. Taču profesionāļi cenšas panākt to, lai visiem būtu vienādas iespējas saņemt psiholoģisku un cita veida atbalstu. Cilvēku selektīva atbalstīšana notiek tādēļ, ka finansiālais atbalsts nedod iespēju atbalstīt visus, bet tikai daļu cilvēku.</p> <p>Tie, kuri nesaņem attiecīgās programmas atbalstu, tiem nav ar valsts likumu noteiktas aizsardzības, viņu labklājība ir atkarīga no individuāliem aprūpētājiem apkārt – no viņu labās gribas. Piem., mājokļa jautājums, atbalsts skolas laikā u.tml.</p>
<p>Kādi pakalpojumi, Jūsprāt, “strādā” vislabāk, ir sevi attaisnojuši un palīdz jauniešiem patstāvīgas dzīves uzsākšanā? (piem., mentora pakalpojums?). Lūdzu, īsumā aprakstiet šos 1-3 veiksmīgākos pakalpojumus.</p>	<p>Stāstīja vairāk par to, kā nav, nevis kas ir. Proti, atklāja viņu sistēmas problēmas. (Bet kādās no tabulas daļām noteikti var atrast arī labās prakses.)</p>
<p>Vai jaunietim ir iespēja palikt dzīvot audžuģimenē arī pēc 18 gadu vecuma? Vai šajā gadījumā audžuģimene saņem kādu <u>materiālo atbalstu</u>? Kāds tas ir?</p>	<p>Par audžuģimenēm nerunāja, runāja tikai par SOS Bērnu ciematiem.</p>
<p>Kāda ir jūsu valsts mājokļu politika attiecībā uz jauniešiem no ārpusģimenes aprūpes? Kā jaunieši <u>tieks pie savas dzīves vietas</u>?</p>	<p>Nav īsti nekādas mājokļu politikas. Šis ir viens no jautājumiem, kura risināšana ir atkarīga no individuāliem atbalsta sniedzējiem (soc. darbiniekiem, viņu apmācītājiem u.tml.).</p>

<p>Kā jūsu valstī tiek īstenots patstāvīgas dzīves uzsākšana jauniešiem ar viegliem garīga rakstura traucējumiem. Kādi <u>pakalpojumi</u> tiek nodrošināti šiem jauniešiem <u>18+ vecumā</u>?</p>	<p>Ir iespēja izveidot kooperatīvu, kas strādātu ar cilvēkiem ar īpašām vajadzībām, apzinoties, ka viņiem ir citas prasības, piemēram, meklējot darbu. Bet nekāda valsts likuma nav (izņemot to, ka kaut kādās nozarēs daļai darbinieku jābūt cilvēkiem ar īpašām vajadzībām).</p> <p>No pagātnes pieredzes ir zināms, ka, piem., cilvēkiem ar HIV slimību ir bijusi atsevišķa grupa, kas viņus apmāca un atbalsta.</p> <p>Bet kopumā Itālijā viņi vēl mēģina strādāt pie tā, ka vispār visi jaunieši no ārpusģimenes aprūpes būtu skatīti kā cilvēki, kuriem nepieciešami īpaši atbalsta mehānismi, uzsākot patstāvīgu dzīvi, jo viņiem šis atbalsts ir nepieciešams. Jaunieši arī ziņo, ka uzsākot patstāvīgu dzīvi atkal jūtas vientuļi un pamesti. Šobrīd pret šiem jauniešiem ir arī daudz aizspriedumu un viņi tiek stigmatizēti kā bezpalīdzīgi un paradoksālā kārtā arī nesaņem daudz palīdzības, ja nepierādā sevī kā potenciāli ļoti veiksmīgus.</p> <p>Nepieciešamo palīdzību ilustrē tas, ka jaunieši izjūt vajadzību atgriezties pie psihologa, bet nespēj par to samaksāt. Viņiem ir grūti arī par to runāt, jo tas tiek skatīts kā atzīšanās neveiksmē.</p>
<p>Kopumā izvērtējot jūsu valsts sistēmu jauniešu no ārpusģimenes aprūpes atbalstam (gan sagatavošanas posmā, gan pēcaprūpes posmā), kas strādā “labi” un, ko jūs varat ieteikt kā “labu praksi”? Nosauciet <u>3 lietas</u>.</p>	<p>Viņi cenšas profesionālos apmācītājus iesaistīt jauniešu pakāpeniskā sagatavošanā pieaugušā dzīvei, bet šis process notiek ļoti lēni un šobrīd nav ļoti veiksmīgs.</p>
<p><u>Cik lielā mērā</u> jūsu valstī tiek piemērota individuālajās vajadzībās balstīta pieeja, proti, ka katra atsevišķā jaunieša gadījums tiek izvērtēts atsevišķi, atbilstoši piemeklējot pakalpojumus?</p>	<p>(Skatīt individuālā plāna daļu.)</p>